

Oponentní posudek k diplomové práci paní Bc. Zuzany Horáčkové *Demokratizační proces v Libyi a jeho reflexe*

Diplomantka předkládá k obhajobě práci věnovanou reflexi demokratizačního procesu v Libyi. Práce má 124 stran, přičemž se sestává z analýzy situace v Libyi (1.část), teoretického pojednání o demokratizaci arabských zemí (2.část) a empirického výzkumu (3.část).

Formální stránka práce

Práce je po formální stránce zpracována velmi dobře, autorka zvládá použití poznámkového aparátu, jednotně cituje dle normy sociologického časopisu. Nicméně v závěrečném seznamu literatury nejsou uvedena některá díla citovaná v textu, například (Černý 2012). Drobným formálním nedostatkem, který ale velmi ztěžuje práci s textem, je absence stránkování. V práci není zastoupeno významné množství gramatických chyb a je psána výbornou stylistikou. Zejména první část práce má spád a udržuje čtenáře v napětí.

Obsahová část práce

Práci celkově hodnotím jako velmi zdařilou, autorka jednoznačně demonstrovala schopnosti samostatné studijní a možná i vědecké práce.

Analýza situace v Libyi jednoznačně představuje nejlepší část práce. Autorka zde vychází z celé řady zahraničních i českých autorů, které tvůrčím způsobem použila k napsání přehledné synopse libyjských dějin. Zejména je třeba ocenit plastičnost autorčina popisu a z ní vyplývající čtivost textu, čehož autorka dosáhla tvůrčí kompilací textu řady autorů, na rozdíl od většiny studentů se tedy neupíná na jednoho autora a jeho interpretaci. Kvalitní je i popis Kaddáfího režimu a jeho pádu. Jako brilantní hodnotím zejména kapitulu 2.1.1 *Charakteristika Kaddáfího nedemokratického režimu*. Autorka zde využívá Gombárovu analýzu klientelistických vazeb a vnitřního kruhu Kaddáfího mocenské skupiny. Dále velmi oceňuji využití Fukuyamova konceptu *neopatrimonialismu*. Zde se přímo nabízí otázka pro obhajobu: Jaký je rozdíl mezi klasickým Weberovým pojmem patrimonialismu a autorkou používaným pojmem neopatrimonialismu?

Autorka v této části prokazuje nejen teoretické znalosti, ale i velkou míru zdravého politického instinktu, což se projevuje tím, že na rozdíl od řady západních autorů nepodléhá iluzornímu obdivu k „reformnímu“ úsilí Kaddáfího syna Saifa al-Islama.

Teoretická část věnovaná demokratizaci arabských zemí má také vcelku slušnou úroveň, nicméně nedosahuje kvalit části první. Ve svém popisu demokratizace, zejména v některých podkapitolách bodu 3.2, se autorka dominantně opírá o Huntingtonovu analýzu demokratizace v knize *Třetí vlna*. Osobně nepovažuji tento postup za příliš produktivní, nicméně i tak je kvalita této kapitoly vcelku slušná.

Zajímavá, i když koncepčně poněkud nedotažená, je část věnovaná empirickému výzkumu. Autorka využila 15 informátorů, z toho provedla 9. polo-strukturovaných rozhovorů a 6 rozhovorů prostřednictvím elektronické komunikace. Vzorek je genderově nevyvážený (13 mužů a 2 ženy) nicméně to lze pochopit s ohledem na snadno pochopitelná omezení daná charakterem libyjské diaspor v Praze a povahou zkoumané společnosti.

Osobně mám poněkud pochybnosti o smyslu podobné výzkumné strategie. S ohledem na relativně nižší politické zkušenosti zkoumané populace není překvapením, že výsledek příliš neodpovídá vynaloženému úsilí. Dle mého názoru, se použitá metoda hodí pro dokreslení poznatků získaných jinou cestou o sondu do zkušeností a postojů libyjské populace, nicméně nelze na ni stavět nějakou fundovanou analýzu.

Navíc mám trochu výhrady ke způsobu, jakým autorka rozhovory vyhodnotila. Autorka konfrontuje svůj celkový dojem či závěr z těchto rozhovorů s teoretickými koncepty demokratizace, zejména s Huntingtonem. (Vůbec, přílišné spoléhání na Huntingtonovu knihu *Třetí vlna* bych autorce vytknul, produktivnější by dle mého názoru bylo pracovat s Huntingtonovou knihou *Political Order in Changing Societies* (1968)). Osobně bych volil jiný přístup, rozhovory bych přepsal a dal do přílohy, a při jejich analýze bych volil více emický přístup, to znamená, snažil bych se najít nějaké kategorie a klasifikace vycházející ze sebe porozumění Libyjců jako takových. Celkově mám ale pochybnosti o smysluplnosti propojení teoretické analýzy libyjského režimu s tímto typem empirického výzkumu, neboť dle mého názoru autorka dostává odpovědi na trochu jiné otázky, než klade ve své výzkumné práci.

Otázky k obhajobě:

1. Libye jako neopatrimoniální režim. Koncepty patrimonialismu a neopatrimonialismu. Které ostatní režimy v regionu Střední východ a Severní Afrika lze označit za neopatrimoniální?
2. Role příbuzenských skupin v mocenských systémech Severní Afriky a Středního východu.
3. Situace v současné Libyi z hlediska konsolidace režimu. Procesy politické institucionalizace (Huntington).
4. Závěry z empirického výzkumu a způsob jejich zpracování. Jedná se o analýzu nebo o ilustraci Huntingtonovy teorie demokratizace?

Závěrečné hodnocení

Práce paní Horáčkové demonstruje autorčinu schopnost samostatné odborné práce. Zejména její první část by obstála jako článek v odborném periodiku nebo kapitola v disertační práci. Část věnovaná teoriím demokratizace je o něco slabší, nicméně i tak má velmi slušnou úroveň. Empirický výzkum je velmi pečlivě provedený, autorka prokázala dobrou znalost metodologie kvalitativního sociologického výzkumu i relevantních metodologických klasiků. Relativně triviální a málo přínosné závěry jsou spíše dány charakterem zkoumaného „terénu“ a zvolenou metodou než nedostatky autorčiny práce.

Práci paní Horáčkové proto hodnotím jako **výbornou** a doporučuji k obhajobě

6. června 2013 Praha

Mgr. Marek Německý, Ph.D.

